

Rektor

Utbildningsdepartementet
u.eu.forskning@regeringskansliet.se

Yttrande över Europeiska kommissionens förslag till nästa ramprogram för forskning och innovation samt det tillhörande specifika programmet för dess implementering (U2025/O1586)

Karolinska Institutet (KI) har beretts tillfälle att yttra sig över Europeiska kommissionens förslag till nästa ramprogram för forskning och innovation samt det tillhörande specifika programmet för dess implementering (U2025/O1586). KI överlämnar härmed yttrandet.

Yttrandet har utarbetats genom beredning inom gemensamt verksamhetsstöd (GVS) samt är avstämt med Stockholm trios Brysselrepresentation.

Beslut i detta ärende har fattats av rektor Annika Östman Wernersson i närvaro av universitetsdirektör Veronika Sundström efter föredragning av enhetschef Carolina Kristell. Närvarande var också Medicinska Föreningens ordförande Patrik Blomberg.

Annika Östman Wernerson

Carolina Kristell

Bilaga:

KI:s Yttrande över Europeiska kommissionens förslag till nästa ramprogram för forskning och innovation samt det tillhörande specifika programmet för dess implementering (U2025/O1586)

Bilaga

Yttrande över Europeiska kommissionens förslag till nästa ramprogram för forskning och innovation samt det tillhörande specifika programmet för dess implementering (U2025/O1586)

Inledning

Karolinska Institutet (KI) vill tacka för möjligheten att lämna synpunkter på Europeiska kommissionens förslag till nästa ramprogram för forskning. Nedan följer KI:s kommentarer och förslag.

Huvudpunkter:

- Säkerställ European Research Councils (ERC) och Marie Skłodowskas Curie actions (MSCA) oberoende utan kortsiktig politisk påverkan. Säkerställ också att skrivningarna från nuvarande ramprogram införs i förslaget så att ERC kan behålla det framgångsrika arbetssätt man har idag.
- Säkerställ samarbete mellan akademi och industri i tidig utvecklingsfas. KI riskerar att inte kunna delta i ramprogrammet i samma utsträckning som tidigare då det blivit ett större fokus på projekt i faser närmre marknaden, där forskningens naturliga roll är mindre.
- Säkerställ tillräcklig budget för genomförande. KI anser att det krävs 220 miljarder euro för att fullt ut kunna genomföra de satsningar som föreslås i det nya ramprogrammet.

Bedöms förslaget skapa förutsättningar för att stärka excellent europeisk forskning och innovation?

En grundläggande förutsättning för att stärka europeisk forskning och innovation är en budget som möjliggör detta. Förslaget innebär

visserligen en stor ökning jämfört med dagens Horisont Europa men tyvärr är detta inte tillräckligt. KI anser att 220 miljarder euro, så som Europaparlamentet föreslår, är det som krävs för att fullt ut kunna genomföra de satsningar som föreslås i ramprogrammet och ska ses som en investering som skapar fler jobb, mer forskning och innovation och ökad tillväxt i Sverige.

KI välkomnar att pelare I, Excellent Science, har fortsatt fokus på att stärka excellent europeisk forskning. KI anser också att pelaren är viktig för framtida innovationer. Detta märks till exempel då en stor del av ERC-finansierade projekt genererat forskning som citerats i patentansökningar. Enkla vägar via till exempel ERC Proof of Concept samt Pathfinder och Transition i pelare III är därför betydelsefulla instrument.

KI vill betona att en förutsättning för ERC:s fortsatta excellens inom forskning och innovation är dess självständighet utan kortsiktigt politiskt inflytande med projektidéer som är 100% bottom-up. Detta gäller även MSCA som är ett viktigt instrument för att säkerställa tillgången av framtida excellenta forskare. KI ser med oro på de skrivningar som nu föreslås att införas för ERC med bland annat förkortad mandatperiod för presidenten och detaljerade instruktioner angående möten med kommissionen. Det är viktigt att ERC behåller det arbetssätt som finns idag och att skrivningar i kommande beslut om EU:s ramprogram för forskning och innovation samt det specifika programmet har samma innehåll som det nuvarande ramprogrammet.

Det internationella samarbete mellan akademi, näringsliv och andra intressenter som pelare II, Competitiveness and Society, lägger grunden för anser KI är särskilt viktigt för att stärka excellent europeisk forskning och innovation. KI anser också att den forskning som är kopplad till konkurrenskraft och samhällsutmaningar måste göras i samarbete med de intressenter som kommer använda sig av resultaten. Det finns behov av samarbete under alla utvecklingsfaser, men då forskning är en grund för innovation är det samarbete som sker tidigt i utvecklingen, innan intressenterna blir konkurrenter, extra viktigt. KI är bekymrade över den utveckling som skett med fokus på

samarbeten i senare faser, både i nuvarande Horisont Europa och i förslaget till det nya ramprogrammet. Med denna utveckling försämras förutsättningarna för nya innovationer.

Den stora budgetökningen i pelare III, Innovation, ställer sig KI positiv till men det får inte bli på bekostnad av övriga pelare. Om det blir fallet kommer förutsättningarna för excellent forskning försämras.

KI är positiv till det arbete som planeras i pelare III för att stärka vägen från resultat till innovation ifrån ERC- och samarbetsprojekt.

KI välkomnar den separation som planeras i pelare IV, European Research Area, mellan det europeiska forskningsområdet och de aktiviteter som syftar till att öka forskning och innovationskapacitet i länder som halkat efter. Det är dock viktigt att de planerade aktiviteterna för just breddat deltagande analyseras och att budget ges till sådant som visat sig ha effekt, så att en stärkning av excellens och innovation i Europa verkligen sker.

KI önskar att Sverige bevakar så att inte flytten av infrastrukturfinansiering, från pelaren för excellent forskning till pelaren för innovation, gör att företagens behov prioriteras framför det infrastrukturstöd som behövs för excellent forskning.

Bedöms förslaget skapa förutsättningar för att stärka synergier mellan europeisk och svensk forskning och innovation?

KI har ett starkt deltagande i partnerskapen, bland annat i Joint Undertakings såsom Innovative Health Initiative och Global Health EDCTP3. KI deltar också aktivt i de partnerskap som samfinansieras av europeiska kommissionen och våra statliga forskningsfinansiärer. KI anser att partnerskapen är ett viktigt instrument och att deras roll måste förtydligas i förslaget då de på ett påtagligt sätt skapar synergier mellan nationella finansiärer och EU.

Det är dock viktigt, anser KI, att partnerskapen i kommande ramprogram inte ersätter utlysningar för samarbetsprojekt i pelare II. Utmaningen med partnerskapen så som de ser ut idag, är att de inte

är transparenta och möjligheten att påverka utlysningarnas innehåll och utformning är begränsad.

KI välkomnar förslaget om harmonisering av regler men förtydligande behövs då det är oklart om detta också kommer förenkla för deltagarna i kaskadprojekten. En annan begränsning är att Sverige inte är med i alla partnerskap vilket resulterar i att svenska forskare som är i internationell framkant ibland utestängs ifrån att delta. KI anser att EUSAM har en viktig uppgift att garantera deltagande i partnerskap som både är av vikt för Sverige och där svensk forskning ligger i framkant.

En annan viktig källa till synergier är den samverkan som sker i ramprogrammets samarbetsprojekt. Dessa finansieras framför allt i pelare II men också i pelare I med ERC-Synergy och MSCA:s doktorandnätverk samt i pelare III med Pathfinder. KI anser att förslaget stödjer möjlighet till samverkan men önskar att Sverige bevakar förhandlingen så att inte dess budgetandel minskar. Dessa samarbeten är mycket värdefulla eftersom de, till skillnad från nationella program, möjliggör europeiskt och internationellt samarbete.

Utöver samarbetsprojekten i pelare I och III, anser KI att förslaget skapar förutsättningar för att övriga instrument i dessa pelare ska kunna bidra till konkurrens på europeisk nivå, eftersom de finansierar de bästa europeiska forskarna och innovatörerna. Detta stärker också svensk forskning och innovation.

För att säkerställa bästa förutsättningar för synergier, anser KI också att Sverige bör, efter att man utövat den påverkan på ramprogrammet som är möjlig, ta hänsyn till ramprogrammet vid utformningen av sina egna nationella program.

Bedöms förslaget skapa förutsättningar för att stärka samarbete mellan akademi och privat sektor?

Som nämns ovan har utlysningarna i pelare II i nuvarande ramprogram i större uträckning än tidigare efterfrågat samarbete

kring lösningar och produkter som är i utvecklingsfaser närmre marknaden. Utöver att forskarna har svårt för att delta i dessa projekt satsar större företag idag själva i mindre utsträckning på forskning, vilket gör att de är beroende av samarbete med akademien. Läkemedelsindustrin är ett bra exempel på bransch som är i behov av samarbete med akademien i den tidiga utvecklingen och där ramprogrammet är en förutsättning för europeiskt samarbete.

KI anser därför att det är mycket viktigt att ramprogrammet möjliggör samarbete tidigt i utvecklingsfasen, innan företagen når det stadie där de börjar konkurrera med varandra. Redan i februari 2023, föreslog KI, tillsammans med övriga universitet inom samarbetet Stockholm trio, en kompletterande utlysningstyp, Research Actions, för att säkerställa detta viktiga samarbete mellan akademi och privat sektor. I nuvarande förslag finns inga Research Actions och med införandet av European Competitiveness Fund anser KI att det är mycket viktigt att Sverige arbetar för att tillräckligt med resurser avsätts till denna nödvändiga form av samarbete. KI välkomnar dock införandet av policyområde för bottom-up forskning i pelare II, även om det verkar vara begränsat till några områden.

Utöver pelare II sker också viktigt samarbete mellan akademi och privat sektor inom partnerskapen. Som tidigare nämnts tycker KI att det behövs ett förtydligande kring partnerskapens roll i det framtida ramprogrammet.

För att säkerställa förutsättningar för samverkan anser KI att Sverige behöver säkerställa att kommissionen inhämtar råd från alla relevanta intressenter vid framtagandet av nya utlysningar. Förslagsvis genom att tillsätta en extern rådgivande grupp.

Bedöms förslaget skapa förutsättningar för att stärka det svenska deltagandet i ramprogrammet?

KI är det universitet som är störst mottagare av medel inom hälsa i pelare II. Som nämnts tidigare verkar en större andel av utlysningarna i denna pelare fokusera på faser närmre marknaden. KI ser därmed en stor risk att inte kunna delta i samma utsträckning som tidigare

då forskningens naturliga roll minskar i dessa projekt. Som också nämnts tidigare, är detta även av intresse för stora företag. Genom att säkerställa att en större del av utlysningarna i stället går till projekt i tidig utvecklingsfas bedömer KI att det svenska deltagandet kan stärkas. KI anser också att en annan viktig förutsättning för att stärka det svenska deltagande i ramprogrammet är att ERC och MSCA får behålla alternativt utöka sin andel av ramprogrammet.

Det är också av vikt att medlemsländerna fortsatt kan påverka utformningen av kommande utlysningar via programkommittéer och nationella referensgrupper. I dessa grupper sker en viktig dialog mellan experter och tjänstemän som säkerställer relevans i kommande utlysningar. I sin tur påverkar detta medlemsländernas möjlighet till deltagande i ramprogrammet. KI tycker inte att det framgår av förslaget hur medlemsländernas och experters inflytande ska säkerställas. Viktigt att kommissionen tydligt kommunicerar ifall processen kommer ändras ifrån dagens system och hur inflytande i så fall kommer att säkerställas.

KI välkomnar kommissionens intention att införa förenklingar för deltagarna i projekt genom att minska den administrativa bördan. Idag har tyvärr den komplexa hanteringen som kommer med EU-projekt en avskräckande effekt. Rätt åtgärder, som inte bara ersätter tidigare svårigheter med nya, kan på sikt ge en positiv effekt på deltagandet. Att till exempel öppna upp för att organisationer ska kunna bidra in-kind utan att detta ses som en inkomst är, enligt KI, att gå i rätt riktning.

Vilka delar i förslaget bedöms extra viktiga att värna respektive mota vid kommande förhandlingar?

Det är av största vikt att Sverige värnar om den självständighet som ERC och MSCA har idag. KI ser, som nämnts tidigare, med oro på de förändringar som kommissionen nu föreslagit. KI anser att det är mycket viktigt att presidenten för ERC åter får fyra års mandatperiod med möjlighet till förlängning, att man behåller dagens system med tre vice-presidenter samt att implementeringen av

programmet sker på samma sätt som nu. KI betonar att om ERC ska kunna fortsätta att framgångsrikt stödja och skapa den bästa miljön för excellent forskning i Europa behövs kontinuitet och en egen budget på 30 miljarder Euro. Förutsägbara förutsättningar är nödvändigt för att ERC ska kunna vara det främsta programmet med fokus på den långsiktiga fria forskningen.

I förslaget har man också öppnat upp för omfördelning av budget inom MSCA. KI anser att det är viktigt att det införs begränsningar för hur pengar kan komma att omfördelas. Sverige måste säkerställa fortsatt starkt stöd till excellenta forskare oavsett kriser och geopolitisk situation.

KI anser också att det är viktigt att värna om den forskning som sker i samverkan med akademi och privat sektor. Behovet av samarbete tidigt i utvecklingen, innan konkurrens uppstår är en förutsättning för ny kunskap som i sin tur ligger till grund för nya innovationer. Sverige bör säkerställa att denna typ av samverkan får 50 % av budgeten i pelare II.

Den internationella öppenheten med fortsatt associering av länder till ramprogrammet och möjligheten för andra att delta med egen finansiering är viktigt för KI. I synnerhet då till exempel hälsa, klimat och samhällsutmaningar generellt är av global karaktär.

Införandet av European Competitiveness Fund (ECF) är nytt och KI anser att det är viktigt att säkerställa medlemsländernas involvering och möjlighet till påverkan av kommande utlysningar. Så som KI tolkar förslaget kommer tematiska områden bestämmas inom ECF men hur processen och samordningen med ramprogrammet kring nya arbetsprogram och utlysningar kommer se ut är mycket oklar. För KI:s forskare är det också viktigt att få tidig information om kommande utlysningar. Idag är det för kort tid från officiellt antagande av arbetsprogram till första deadline. Tidig information är särskilt viktig i pelare II där utlysningarna är olika vid varje deadline och med stora konsortium krävs lång förberedelsetid.

KI har i tidigare inspel inom Stockholm trio-samarbetet poängterat att det inte finns något behov av införandet av dual-use i

ramprogrammet. Redan nu deltar försvarssektorn både i Horisont Europa och i European Defence Fund. Resultat från båda program används inom försvarssektorn, så dual-use sker redan idag naturligt.

KI anser att det är mycket viktigt att värna om en självständig långsiktig budget för ramprogrammet. I nuvarande ramprogram har tyvärr en frikostig omfördelning skett till andra policyområden vilket påverkar forskning och innovation negativt.

Det är också viktigt att fortsatt arbeta för förenkling av deltagande samt att forskare får full ersättning för sitt deltagande. KI välkomnar de ökade synergier som finns i förslaget gällande EU4Health och Digital Europe och önskar att även förutsättningar för deltagande, så som ersättningsnivå, synkroniseras. KI noterar också att den tidigare skillnaden i finansieringsgrad för "for-profit" organisationer i Research and Innovation actions och Innovation actions nu tas bort (med tillägg att SME kan få 100 % finansiering). Vad är förklaringen till detta? Kommissionen behöver arbeta för att förenkla samarbetet mellan akademi och privat sektor, särskilt i den så viktiga tidiga utvecklingsfasen. Att minska möjligheten till finansiering för större företag gynnar inte detta samarbete.